

Oponentský posudek disertační práce

Téma:	Mezinárodní internetové projekty ve výuce cizího jazyka (se zvláštním zřetelem k výuce francouzského jazyka a evropské aktivitě eTwinning)
Autorka:	Mgr. Kateřina Kapounová Bavorová
Školitelka:	Doc. PhDr. Marie Fenclová, CSc.
Obor:	Pedagogika
Specializace:	Didaktika francouzského jazyka

Předložená disertační práce se zabývá problematikou mezinárodních projektů ve výuce cizích jazyků realizovaných prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Vzhledem k velkému rozvoji těchto technologií se objevují stále nové možnosti jejich využití, což nabízí předpoklad pro uplatnění inovativních metodických postupů při výuce cizího jazyka. V didaktické teorii i praxi je neustále nutné hledat ty nejefektivnější cesty, které povedou k osvojení cizího jazyka. Téma předložené práce je tudíž velmi aktuální a pro pedagogickou praxi velmi důležité.

Autorka disertační práce si stanoví za hlavní cíl práce identifikovat a analyzovat jednotlivé složky mezinárodních internetových projektů, jejich optimální využití ve výuce cizích jazyků. Dílčí cíle dále člení v závislosti na teoretickém a empirickém uchopení dané problematiky. Na základě těchto cílů formuluje výzkumné otázky, z nichž vyvozuje tři hypotézy. V závěru práce by mohlo být uvedeno explicitní odmítnutí či potvrzení platnosti těchto hypotéz, jejich platnost je vyjádřena pouze implicitně.

Disertační práce se sestává ze sedmi základních kapitol, doplněných předmluvou, závěrem, cizojazyčnými resumé, seznamem literatury a přílohami. Autorka práci rozčlenila na část teoretickou a empirickou. V teoretické části je nejdříve řešena problematika pojetí pojmu „*mezinárodní internetový projekt*“ (dále jen MIP). Je zde uvedeno několik pramenů, na jejichž základě je vyvozena vlastní definice pojetí MIP. Tato definice obsahuje čtyři základní složky, jež jsou v dalších kapitolách podrobně analyzovány. Jedná se o spolupráci partnerských tříd „*z alespoň dvou různých zemí*“ (s. 15), práce na vybraném tématu ve společném jazyce prostřednictvím nových technologií. Jedná se o výstižné uchopení pojmu MIP, bohužel však tomuto pojetí ne zcela odpovídají vybrané prvky výzkumného vzorku, např. ve výzkumu č. 1. Zde je uvedeno (s. 83) celkem 16 žádostí o projekt z 27 (nebo 28? – v popisu výzkumu – s. 71 a 76 - uvedeno 27 projektů, v tabulce na s. 83-84 je uvedeno 28 projektů), které neobsahují složku IKT, tudíž neodpovídají definici. Celkem čtyři projekty nejsou založeny na spolupráci se zahraničním partnerem. Autorka se částečně k tomuto problému vyjadřuje v závěru práce (s. 160), nicméně by bylo vhodné tento rozpor blíže vysvětlit.

První analyzovanou složkou MIP je Projektové vyučování s důrazem na jeho využití ve výuce cizích jazyků. Zpracování této problematiky svědčí o autorčině dobré orientaci v sekundární literatuře. Zvláště je třeba vyzdvihnout formulaci obtíží vznikajících při hledání způsobu hodnocení práce jednotlivých žáků v rámci projektu (s. 39). Jako sporné však vidím tvrzení, že „*Hodnocení projektu jako takového většinou provádí učitel se svými partnery a kolegy*“ (s. 38). Jedním z charakteristických rysů projektové práce je právě podíl žáků na všech etapách realizace projektu, tedy i hodnocení.

Na s. 19 je uvedeno vlastní pojetí projektu, který je chápán jako „ambicióznější série několika aktivit“. Bylo by vhodné vysvětlit, co je míněno pojmem ambicióznější, tedy v čem se liší od miniprojektů či aktivit, které jako projekty označit nelze.

Velmi dobře a přehledně je zpracována složka MIP *Informační a komunikační technologie* (dále jen IKT), která uvádí přehled současných možností využití IKT v mezinárodních projektech včetně vhodných příkladů. Na s. 44 uvádí autorka odkaz na publikaci Cuqa, s tím že „při tvorbě multimediální prezentace žáci používají všechny čtyři řečové kompetence: čtení, porozumění [...], psaní a mluvení [...]“. V lingvodidaktice jsou běžně uváděny pod řečovými kompetencemi rovněž čtyři řečové dovednosti – čtení s porozuměním, psaní a ústní projev a poslech s porozuměním. Proč autorka přistupuje na pojetí řečových kompetencí z výše uvedeného pramenu, přestože v kapitole 3.3 Cizí jazyk se již drží tradičního lingvodidaktického pojetí?

V podkapitole zabývající se složkou MIP Cizí jazyk (a to platí i pro celou disertační práci) by bylo možné očekávat větší zdůraznění přínosu MIP pro rozvoj řečových dovedností a osvojování jazykových prostředků s konkrétními příklady pozitivního vlivu MIP na jednotlivé složky procesu osvojování cizího jazyka. Veškeré projekty realizované v rámci výuky cizího jazyka by měly být cíleny především na zdokonalování komunikativní kompetence, ať jsou již jazykově orientovány primárně či sekundárně.

Poslední složka MIP představuje Přeshraniční spolupráci. Aniz by tato byla blíže definována, je pozornost zde věnována hned problematice interkulturní výchovy. Pojem kultura je zde pojat úžeji, než by si zasloužil. Celkově však pojetí interkulturního (spíše učení než výchovy) je pojat dostatečně. Autorka by se měla tedy vyjádřit k pojmu *Přeshraniční spolupráce*.

Pátá kapitola řeší velmi důležitý moment MPI, a sice osobnost učitele a jeho nutné předpoklady pro zvládnutí realizace MIP. Po uvedení základních kompetencí, bez nichž úspěšný MIP zrealizovat nelze, jsou uvedeny konkrétní možnosti a formy dalšího vzdělávání v dané problematice.

V empirické části autorka nejdříve stručně představuje realizované výzkumy a metody. Používá explorační metody s technikou dotazníku (výzkum č. 2), dále metodu analýzy pedagogické dokumentace (výzkum č. 1) a dále metodu případové studie (výzkum č. 3). Všechny výzkumy jsou vyhodnocovány kvalitativně s uvedením základních četností v tabulkách. Přínosným by byl rovněž kvantitativně výzkum orientovaný např. na detailnější zkoumání přínosu MIP pro rozvoj řečových dovedností a jazykových prostředků.

Problematickým momentem realizovaných výzkumů se jeví tvorba výzkumného vzorku. Vždy se jedná o záměrný výběr, tedy nikoliv náhodný výběr prvků vzorku, jež by podtrhoval reprezentativnost výzkumů. Rovněž rozsah výzkumných vzorků je většinou nevelký, což je však do značné míry způsobeno realitou stavu výuky francouzského jazyka v ČR a Evropě.

Ve výzkumu č. 1 není zcela jasně uvedeno, jakým způsobem probíhalo hodnocení kvality složek žádostí o podporu projektů (viz tabulka 7). Prováděla-li toto hodnocení sama autorka, jak byla potom zaručena objektivnost hodnocení? Možnou variantou by mohlo být vytvoření tzv. expertního posouzení více subjekty, které by umožnilo hodnocení kvality složek zkoumaných MIP alespoň do určité míry objektivizovat.

Podkapitola 6.3.2.1 je nazvána jako *Informace o českém učiteli francouzského jazyka*. Vzhledem k tomu, že se jedná vlastně o popis vzorku respondentů daného výzkumu, není úplně nejvhodnější použití singuláru.

Z hlediska přínosu práce je třeba pozitivně vyzdvihnout moment soustředěného popisu předmětné problematiky, jež zatím nebyl nikde publikován.

Autorka na s. 21 uvádí jako problém nedostatečnou didaktickou podporu učitelů, kteří chtějí MIP ve výuce cizích jazyků využívat. Předložená disertační práce je jedním z kroků, jak tento problém řešit, neboť obsahuje důležitá doporučení vyplývající z analýz již realizovaných projektů a ze zkušeností učitelů. Z tohoto hlediska je velmi významným přínosem výzkum č. 3, přinášející významné momenty z již uskutečněných projektů.

Zajímavý by byl i postoj žáků k MIP, pojetí MIP z hlediska žáka jako neoddělitelné složky vyučovacího procesu nebylo do práce zahrnuto, což poukazuje na další možnosti rozpracování tématu.

Lze tvrdit, že obě části (teoretická i empirická) disertační práce přispěly k naplnění stanoveného základního cíle práce. Předložená disertační práce splňuje podmínky předepsané pro doktorské studium a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 2. srpna 2009

PhDr. Pavla Nečasová, Ph.D.
Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta